

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izveniš pomembne in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemana avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 18 gld., za četrt leta 8 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakove velja snižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemana za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Frane Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Proklamacija prebivalcem v Bosni in Hercegovini.

Pri vrodu avstrijske vojske v Bosno in Hercegovino se razdeljuje sledeča proklamacija v srbsko-hrvatskem jeziku:

Prebivalci Bosne in Hercegovine!

Vojska cesarja avstrijskega in kralja ogerskega je namenjena, meje vaše dežele prestopiti.

Ona ne prihaja kot sovražnik, da bi te dežele s silo polastila.

Ona prihaja kot prijatelj, da zlemi stanju konec stori, katero uže več let ne le Bosno in Hercegovino, temuč tudi sosednje dežele Avstro-Ogerske vznemirja.

Cesar in kralj je z žalostjo slišal, da vojska mej domačini to lepo deželo pustoši; da prebivalci te dežele vojujejo mej soboj; da trgovina in promet peša, da se Vaše črede ropajo, da Vaša polja niso obdelana, in da je beda doma v mestih in na kmetih.

Veliki in teški dogodki so Vašej vladi nemogoče storili, mir in slovo, na katerih blagostanje naroda počiva, trajno zopet vzpostaviti.

Cesar in kralj nij mogel dalje gledati, kako silovitost in nemirnost v bližini njegovih provincij vladati, kako beda in reva na meje njegovih držav trkati.

Oa je obrnil oko evropskih držav na Vaše stanje, in pri posvetovanji narodov je bilo jednoglasno skleneno, da Vam Avstro-Ogerska mir in blagostanje povrne, katerih tako dolgo uže pogrešate.

Njeg. veličanstvo sultan, željan Vašega blagostanja, odločil se je, zaupati Vas varstvu svojega mogočnega prijatelja cesarja in kralja.

Tako bodo tedaj c. in kr. vojske v Vašo sredo prišle. One Vam ne prinašajo vojne, temuč prinese Vam mir.

Naše orožje ima vsacega varovati in nobenega tlačiti.

Cesar in kralj ukazuje, da naj vsi sinovi te dežele jednako pravico po postavah uživajo; da so vsi zaščiteni v svojem življenji, v svoji veri, svojem imenji in premoženji.

Vaši zakoni in običaji se ne bodo samovoljno ometali, vaše šege in navade se bodo čuvali. Nič se ne bode s silo izpremenilo brez temeljitega preudarka onega, kar je Vam treba.

Stare postave bodo veljale tako dolgo, da se bodo nove naredile. Od vseh posvetnih in duhovenskih oblastij se pričakuje, da bodo red vzdržavale in vlado podpirale.

Dohodki te dežele se bodo izključivo za potrebe deželne upotrebljevali.

Zaostali davki zadnjih let se ne bodo pobirali.

Vojska cesarja in kralja ne bode dežele pritiskala, niti težila. Ona bode plačala z denarjem, kar bode od prebivalcev potrebovala.

Cesar in kralj pozna Vaše pritožbe in želi Vašega blagostanja.

Pod njegovim mogočnim žezlom stanuje mnogo narodov skupaj in vsak govori svoj jezik. On vlada nad privrženci mnogih ver in vsak izpoznavi svobodno svojo vero.

Prebivalci Bosne in Hercegovine!

Podajte se z zaupanjem pod saščit slavnih zastav avstro-ogerskih.

Sprejmite naše vojake kot prijatelje — slušajte oblastnije, poprimite se zopet svojega dela, in vi boste varovani v sadu svojega dela.

Slovenci in Italijani na Primorskem.

Iz Trsta [Izv. dop.]

Veleizdajno rovanje italijanisiv v Trstu in Istri še nij ponehalo. Nemirni ti ljudje v resnici ne dajo miru, in poslužujejo se vsacega sredstva, kličejo svetu, da ima to gibanje svoj pravi vir v narodu samem. A to nij resnica; kajti ljudstvo, pravo tržaško in istrsko ljudstvo sovraži to besno rovarstvo. Delavski krogi in kmetovalci dobro znajo, da gospodarske razmeri italijanske niso najboljše. Dela nij nič v bližnji kraljevini, kar svedoči najbolj italijanski delavci, ki v dolžih vrstah na Avstrijsko zahajajo, in pri nas posla iščejo. Deset tisoč italijanskih delavcev je le v Trstu, koliko tisočev jih pa gre vsako leto na zgorenje in spodnjo Avstrijsko, Kranjsko, Oggersko in v druge kraje. Delavskim krogom so te razmere znane, in te vplivajo direktno na primorsko ljudstvo, katero je zavolj tega združenju z Italijansko sovražno.

A italijanissimi so vsejedno napravili velik hrup, zato ker je bilo onega dne, ko je italijanski konzul za umrlega kralja Viktor Emanuela priredil mašo, zaprtih več prodajalnic na „korzi“, in je precejšnje število občinstva po ulicah letalo. Moral bi biti jako neumen, da bi v tem mogel demonstracijo videti. Nekateri prodajalnice so morali lastniki zato zapreti, ker so jim neke drzne osebe, skoraj vsi le judje in poddaniki sosednje kraljevine žugale, da jim hočejo okna pobiti, kar se je v resnici na nekaterih krajih radi mlačnosti policije zgodilo. Kar se pa tiče množice, ki je bila ob ulicah raztresena, naj se pripomni, da prebivalci južnih krajev kaj radi postopajo in tudi one izvabi radovednost čestokrat

Listek.

O zedinjenji italijanskega naroda.

(Govor dr. V. Zarnika v ljubljanski čitalnici.)

(Dalje.)

II.

Cavourju je pa tudi do tega stalo, da kot Pijemontez pijemontesko državo napravi zato, kar imenuje Nemec „mustersstaat“, za izgledno državo, — da ne bi bila samo ognjišče narodnih agitacij, temuč tudi ognjišče vseh plemenitih naporov. Zbirali so se okolo njega posebno domoljubni možje italijanskega plemstva. Jaz le omenim mej temi možmi dva slavna imena, grofa Mamiani-ja in Massima d'Azeglio. Prvo je Cavour prevedel, da se morajo reforme „ab origine“ pričeti. Ljudskih šol pred njim nij bilo, ali pa jako malo; — bile so meščanske šole, a kmetov, večidel kolonov, nij znal nobeden ne brati ne pisati.

Vso pozornost je torej obrnil na ljudsko šolstvo, katero je tako rekoč v Pijemontu ustvaril. Kakor desna roka mu je na strani stal minister veronauka conte Mamiani. Nij se sramoval, da je sestavil sam abecednik in spisal celo vrsto učnih knjig za prve razrede ljudske šole. Po teh njegovih knjigah se je dolgo podučevalo v ljudskih šolah v Pijemontu in mogoče, da se še dandenes podučuje po Mamianovih abecednikih in računicah v ljudskih šolah zedinjene Italije. Massimo d'Azeglio je bil pa v resnici pravi univerzalni ženi, — bil je izvrsten slikar, glasbenik (musicien), pesnik, general, državnik in diplomat, — in eden najplemenitejših značajev cele Italije. Spisal je dva romana: „Ettore Fieramosca“ in „Nicolao dei Lapi“, kjer je kazal italijanskemu narodu, kako so se v srednjem veku in pozneje v 16. in 17. stoletji mej soboj Italijani mrzili, klali in morili, da ravno zaradi tega niso kakor Italijani nič reprezentirali, da jih je

ves svet zasmehoval, mej tem, ko bi bili lahko, — ako složni in jedini — velik narod. Te knjige so tako na italijansko mladino vplivale, kakor prej Mazzi-nijevi spisi, — samo da v blažjem pomenu. Tudi Guerazzi je bil velik patrijot in navduševatelj mladine za blagor potlačene domovine. Njegova „La battaglia di Benevento“ je bila ona knjiga, ki je poleg imenovanih d'Azeglio-ovih romanov najbolj vplivala na narod in mladino pred 1848. letom.

Cavour pa nij le gledal na to, da se Italija navidezno reformira, temuč, da bi „la statuto“, ki ga je dal Alberto, prešel v krv in meso pijemonteskega ljudstva. On je bil velik sovražnik navideznega konstitucionalizma in take države, v kateri imajo uradniki prvo besedo ne le v pisarnici, temuč tudi na volilnem bojišču.

Takrat se je reformiralo v Pijemontu v vseh strokah zakonarstva, torej tudi v poslih, ki so se tikali cerkvenih reči. Klerikalna

na ulico, kateri navadno svoj posel pridno opravljajo.

Opomniti se mora tudi, da je število pravih Italijanov v Primorji prav malo. Le v mestih nahaja se italijanski element, in čist tudi le jedino v isterskih primorskih mestih. Tako n. pr. se zovejo v Trstu in Gorici taki ljudje Italijani, ki imajo popolnem slavjanska ali nemška imena. To lahonstvo par force je istinito smešno, in ne more se človek smehu ubraniti, ako vidi da hočejo kakovi Machling, Raskovich, Dollenz, Antonaz, Vidakovich, Preschern, ali kakor se vsi imenujejo, Italijani biti, a se ne spominjajo, da so se njihovi starši iz Planine ali Tolminskega v Trst ali Gorico preselili. Računimo prave Italijane na Primorskem na 6000, pa je uže veliko. Vsi drugi so Slavjani, ali pa mešanci: večinom potomci Slavjanov ali Nemcev, in izdaje jih uže zvonanost. Ne bi torej v velikej slavjanskej večini Italijani tako daleč prišli, ako bi se bilo podpore iskalo pri Slavjanih. Mesto tega je pa še istrske Slavjane sistematično zanemarjalo, zato so prišli Italijani v deželni zboru poreškem na krmilo. Vsaj so znani neki slučaji, ko so celo slovanski kmetje pri zadnjih volitvah v deželni zbor, italijanskim kandidatom svoje glase prodali; ti so jim dali potrebna sredstva, da so se peljali v Poreč, kjer so jim dali jesti piti in denarja. Takovo činjenje bi se uže moralo ustaviti a mesto tega, se je prav neobčutno gledalo to rovanje, kakor da bi ne bilo uže to dosta sramotno, da ima v večinom slavjanskej provinciji, državi ne posebno prijazen živelj nadvlado. Istrski Slovenci imeli bi v deželni zboru najmenj 18 glasov, ako bi jih vlada količkaj podpirati hotela, in smela bi biti preverjena, da bi istrski Slovenci državne interese bolj branili, nego jih vsi ti Italijani, ki sedijo zdaj kot večina v deželni zboru. Vlada se mora preveriti, da je zdaj skrajni čas, se na noge postaviti. Italijanisimi počenjajo vse možne reči v sosednji kraljevini. Zbirajo tabore in tam ostentativno poudarjajo, da mora Italija svoje meje popraviti, ter si mora pridobiti ne le laške Tirole, nego tudi Gorico, Trst in Istro.

In kaj pravijo k vsemu temu neki krogi? Zdi se, da so veseli, da se avstrijskemu poslaniku v Rimu nij kaj hujšega napravilo, nego „mačja godba“, mej tem, ko bi bili isterski Slovenci pripravljeni, na taborih po

celej deželi se zbirati, in s tem Italijanom pokazati, da je velika večina prebivalstva v deželi odločno neitalijanska. Še enkrat ponavljamo: skrajni čas je, da se delo prične; ako pa uže neki hote neobčutni ostati, naj vsaj čestita duhovščina v Istri v avstrijskem in narodnem smislu prosto ljudstvo obdelava. Čestiti duhovni gospodje lahko činijo mnogo koristnega v Istri, kajti njihov glas se vedno rad posluša. Od oltarja naj se boj n-poveduje državnemu sovražniku, ob enem najnevarnejšemu sovragu naših bratov v Istri Avstriji moramo pokazati, da znajo Slavjani svojo dolžnost izpolniti, in da oni nazor nij pravi, s katerega se v necih krogih naše delovanje razsoja. Istrski Slavjani znali bodo avstrijsko zastavo visoko dvigniti; oni bodo, — ako bode prišla nevarnost — svoj imetek in svojo krv ljubljenej carskej hiši žrtvovali. A vlada naj nikar ne pozabi od svoje strani, da tudi istrski Slavjani svoje davke točno plačujejo, in da dajejo armadi veliko večje število vojakov, nego Italijani; naj nikar ne pozabi, da istrski Slavjani nemajo nobednih srednjih, a le malo ljudskih šol, kjer bi se v svojem jeziku izobraževali, mej tem, ko ima par tisoč Italijanov v Istri jeden višji gimnazij v Kopru in jedno višjo realko v Piranu. Zakaj se v Kopru in Piranu vsaj paralelni razredi ne vpeljejo? Vlada naj da istrskim Slavjanom vsaj to malo, kar zahtevamo, — vsaj to, kar Italijani uže imajo, — in potem naj se na nas naslanja. Previdela bode potem, da so istrski Slavjani še zmirom oni, kakor so bili l. 1809, in da, kakor smo šli z avstrijsko zastavo proti Francozom, jo bomo znali tudi proti Italijanom braniti.

Bosna.

(Po raznih virih posnel V. E.-n.)

Ponosno, zlato Bosno imenujé južnih Slovenov narodne pesni bogato, plodno in krasno deželo mej Uno, Savo, Drino, ter dinarskimi planinami. Za nas, ki se brojimo mej plemena jugoslovenska, ima statistika vseh pokrajin, kjer stanujó bratski nam narodi, posebno važnost, ali ker živimo baš v času, kadar se bode ukrenilo ob usodi te doslej strašno zanemarene zemlje, ob katere mejah mnogo vrlih sinov našega naroda samo pričakuje znaka, da pričnó oslobojat zatirane si brate, smátramo si v dolžnost, da č. čitateljem svojega lista

podamo nekoliko zemljepisnih, ter zgodovinskih črtic o tej mnogo imenovanej Bosni.

Vilajet bosenski, t. j.: Bosna in Hercegovina, meri 62.463 kvadratnih kilometrov ali 1085 kv. milj. tedaj po prilici toliko kakor Češka in Sedmogradska. Prebivalcev ima do 1.300.000. zatorej povprek na vsakej kvadr. milji 1200. Bosna je tedaj razmerno za polovico menj obljudena, kakor zapuščena Dalmacija, samo Solnogradska, sè svojimi visokimi planinami in ledenjaki, mogla bi izmej vseh kronovin našega cesarstva, kar se prebivalstva tiče, jedina naličiti divnej Bosni. Zemlja se deli v sedem sandžakov (okrajev). Ti so: Bihač, Travnik, Banjaluka, Zvornik, Serajevo, Novi Bazar in Mostar. Upravljajo jim turški paše, da-si razen dveh odstotkov Turkov bivajo ondi zgolj Slovenci. Po veri se dele Bošnjaki na mohamedane (619.000 duš, tedaj skoraj polovica vseh prebivalcev); pravoslavne kristijane (453.000 duš, tedaj malo nad tretjino prebivalcev); katoličane (157.000 duš, ali osmin vseh prebivalcev). Poleg teh živé po največ v okrajih serajevskem blizu 2600 španjskih židov, a raztresenih po deželi je tudi še okolo 11.400 mohamedanskih ciganov. Največ kristijanov je v okrajih: Travnik, Banjaluka in Mostar. Naj znamenitejša mesta so Serajevo sè 45 do 50.000 prebivalci, Mostar, Banjaluka in Novi Bazar sè 15.000, Travnik z 12.000, Foča in Livno z 10 000 prebivalci.

Bosenski pridelki so precej različni; ali glavni dobiček dajeta kmetu le poljedelstvo in živinoreja. Da statistični pregled pojasnimo, navajamo tukaj številke, kakor jih je prineslo uradno poročilo pred početkom ustaje leta 1875. Pridelalo se je onega leta: 82.000 bačev turšice, 33 000 pšenice, 31.000 ječmena, 23.000 ovsa, 15.000 prosa, 8000 rži, 3000 krompirja 2000 boba in 700 bačev tobaka. Koliko se na leto pridela sliv, ne pové omenjeni izkaz, ali ipak se od tod more doznati, da 30 do 40 odstotkov letnih pridelkov ostane brez porabe ter se izvažajo iz dežele. Tudi živine je v onih krajih preobilno, in jo vsakega leta prav mnogo v sosednjih deželah prodado. Pred vstajo je imela Bosna 2.223.000 ovac, 1.090.000 kôz, 520.900 glav rogateg živine, 162.000 prašičev, 106 000 konj, 6000 oslov in mul. Ako to ogromno število razne domače živine prispodobimo z vrlo majhenim brojem prebivalcev, očito nam je, da v Bosni razmerno na vsakega človeka

stranka je bila velika in močna po vsem Piemontu in ravno tako tudi v parlamentu v Turinu. Njen organ je bil imeniten časnik „Armonia“, katero je njegadni tudi naša „Danica“ rada citirala. Ta list je Cavourja in njegovo politiko strasno napadal, tako, da so Cavourju njegovi prijatelji večkrat prigovarjali, da naj vajeji krepkeje nategne, proti izgedom tega lista. A Cavour se je posmejal in takim svetovalcem odgovoril, da ravno to je znamenje prave svobode, da se sme časopisje protivnega političnega smeru popolno prosto gibati, kajti, ako bi se smeli le oni časopisi svobodno po svoji volji izjavljati se, ki moje mnenje izrekajo, bilo bi potem čisto le moje mnenje veljavno, a to bi bila svoboda francoskega konventa ne pa ustavne države; da se sovražna stranka more ravno tako prosto gibati kakor moja, to je znamenje, da je Piemont v resnici ustavna država v pravem pomenu besede. Ko je Cavour 1861. leta umrl, napisala mu je ista „Armonia“ prva krasen

nekrolog, in ga je slavila kakor velikega rodoljuba in blagega moža v vsakem obziru. Rekla je takrat „Armonia“ mej drugim: „Mi smo vedeli, da so ga proti nam ščuvali naši sovražniki, a on se nij dal premotiti. Če se je katerikrat nabiralo za uboge, onemogle, cerkvene potrebe itd. bil je vselej Cavour prvi s svojim darom in nikoli nij dal malo, vselej pa brezimno, on nij hotel kakor dobročinitelj po črtnikih s svojim imenom parade delati. Še le po njegovej smrti javljamo, da je on dal zmirom največ, kjer je bilo treba pomoči.

Cavour je bil tudi zelo delaven. Vstajal je ob 1/4 zjutraj, okna njegove palače v Turinu so bile prve razsvitljene, in delal je do pozne noči. Večkrat so ga prijatelji v šoli povpraševali, zakaj se ne oženi, bil bi dobra „partija“, saj je imenitnega stanu, ministersk predsednik, grof, in ima nekoliko milijonov frankov premoženja, dobila bi se vendar katera ženska, ki bi ga hotela! A odgovoril je, da nema časa, „vstati moram ob 1/4, delam

celi dan do pozne noči za svojo nevesto Italijo“. Umrl je neoženjen in je zapustil svoje velikansko premoženje deloma jedinemu bratu, deloma pa dobrim namenom.

Velik dobročinitelj za Italijo je bil tudi Napoleon III., kar se je še le zdaj bolj natanjko poizvedelo, kar je objavila kraljica Viktorija dnevnik svojega pokojnega supruga princa Alberta. Princ Albert je obiskal Napoleona leta 1853 in 1854 v taboru Chalonskem, in se tam z njim pomenkoval o malej in visokej politiki. Napoleon mu je takrat rekel, da mu leži najbolj pri srcu osoda Italije in Poljske, da veliko premišljuje, kako bi se dalo tema dvema narodoma pomagati! Napoleon je bil, kakor se vidi, ravno iz princ Albertovih izjav prava Hamletova natura. Nikoli nij mogel priti do kacega sklepa, cinal je sem in tja, kakor pravi slovenski pregovor, da je štel svoje gumbé, „ali bi, ali ne bi“, in pri tem je vse zamudil. Jerome Napoleon je zdaj dokazal, da je zavoljo svoje nesposobnosti, priti

pride več živine, nego v kateri si bodi deželi našega cesarstva. Gozdov je osobito v severnem delu Bosne, ob Savi in Drini dovolj, ter razsežnih. V njih raste šilovje, hrasti in bukve. Šume te so po naj več državne ali pak verskega zaklada (vakufa); toda prebivalcem je dovoljeno jemati iz njih drv, kolikor jih trebajo za domačo porabo. O gojitvi gozdov tu ni govoriti ne moremo. Pred nekoliko leti je turška vlada bila sicer postavila nekatere gozdnarje, da so nadzirali lesovje; kajti jelo je bilo primanjlkavati potrebnih drv, ker so bili ljudje preveč lesa iz nekih krajev izvozili in so se drugi sosedje pričeli pritoževati, da trpé pomanjkanje kurila — ali to nij trajalo baš dolgo. V bosenskih gozdih moreš najti obilno medvedov, divjih prašičev, jelenov, srn in volkov.

Podnebje je ostrejšje nego bi kdo utegnil soditi, kateri bi se oziral zgolj na zemljepisno lego onih krajev. Dežja nikdar ne manjka, na višje ležečih mestih pak zima s snegom traja včasih po celih osem mesecev. Po leti je sprememba mej dnevom in nočjo precej občutljiva. V najbogatejšem delu dežele, Posavini, ljudje radi bolehaajo za mrziico.

Zbog svoje primitivne kulture nema Bosna ni urejenega rudarstva. Osobito obiluje bosenska dežela na železu, katerega po mnozih topilnicah ali plavžih vsako leto dobiva okolo pet milijonov kilogramov. Soline pri Tusli dajale so doslej preko 300.000 kilogramov soli na leto. Na mnozih krajih bosenske zemlje so zasledili premogove žile, ali nihče se zanje nij menil, kakor zdaj ne za nekdanje rudnike v Srebrniku in Srebrnici, kjer so dobivali baker in srebro. Mineralne kopeli, največ žveplene, ter kisle vode ostale so do denes popolnem neuporabljene. Obrt v Bosni je, kakor se ob sebi umeje, zelo omejen. Razen domače industrije, ki zadovoljava potrebam vsakdanjega života prebivalcev, ima Bosna orožarnice v Banjaluki, Skoplju in Fojnici, pivarne v Serajevu, Banjaluki in Livnem. Davkov primerno plačuje Bosna silno mnogo. Davkarski izkaz od leta 1871 nam priča, da je za onega časa plačevala ta turška provincija direktnih davkov 4,300.000 gl., a indirektnih 600.000 gl. izmej teh je štiri milijone goldinarjev romalo vsako leto v Carigrad, dočim je v deželi ostalo za upravo le še 900.000 gld. Kristijani plačujejo 90% vseh davkov. Da si pod turškim gospodstvom, zamogel je vendar vsak kristjanski Bošnjak plačevati po 6 gld. 30 kr. di-

rektnih davkov; dočim istoimenna vsota znaša v avstrijskih samo štiri, a ogerskih celo le 2 gld. 90 kr.

Za merilo duševnega napredka onih krajev naj nam bodo le-ti podatki: mohamedani imajo 927 ljudskih šol, v katerih, kakor povsod na Turškem, učitelji podučavajo učence jedino o naukih koranovih, ne učeč jih ničesa kar bi jim rabilo v praktičnem življenji. Katoliške šole, akopram jih nij dosti, povzdignile so se na najvišjo stopinjo izmej vseh drugih. Frančiškanski samostani v Sudinskej, Fojnici, Kreševem, Gorici pri Livnem, Vučej Gorici pri Travniku in na Širokem Brezu oskrbljuje odgojo dece; poleg imenovanih učilnic je pak še po raznih krajih dežele raztresenih 27 šol, kjer menihi podučavajo otroke.

(Konec prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 29. julija.

Na prvem mestu tega lista prinašamo avstrijsk proglas do prebivalcev *Bosne* in *Hercegovine*. — Ob jednem s tem proglasom je izdal poveljnik Filipović našej vojski povelje, v katerem pravi, da je cesar v sporazumljenji z vsemi vevlastni Evrope in s priglasenjem porte sklenil, bednemu stanju v sosednjih deželah z obsedenjem Bosne in Hercegovine odločno konec storiti. Ne osvojevalnost, temuč neodvnljiva skrb za lastno blagostanje, nam zapoveduje meje državne prestopiti. Vaša vedno radostna pokornost ukazom cesarjevim, vaša izgledna disciplina sta mi poroka, da se boste držali obljube, ki je dana v proklamaciji do prebivalcev Bosne in Hercegovine. Na koncu ponavlja Filipović: Ne k zmagovitemu vojevanju, temuč k trdemu delu vas vodim, storiti to delo v službi človečanstva in civilizacije.

Po teh dveh proglasih soditi, je šla naša vojska, če ne včeraj, pa denes črez mejo. Poročila pa o tem v tem hipu še nij k nam.

V *Pragi* hoté cesarjeviča Rudolfa slovesno sprejeti, ko te dni tja pride. Tudi na štacijah po potu se občine na sijajen sprejem pripravljajo.

Vnanje države.

Iz *Pariza* se javlja, da si Anglija prizadeva Francosko pridobiti za svoje plane. Zato se princ Wales vedno bliža Gambetti, kateri se izjavlja proti Slovanom. V vnanjej politiki so francoski republikanci žalibog kratkovidni.

V *angleškej* zgórenjej zbornici je minister Salisbury branil vlado, da nij Grkom nič obetala, najmenj pak povečanja ozemlja; pravi prijatelji Grecije so tisti, ki jej svetujejo,

bili bolj narobe — genijalni, francoski ali avstrijski. Slučaj je odločil za Francoze, a vojska se je tako vodila, da je bil iz strategičnih in taktičnih ozirov pravi škandal za obe strani. Z nemško vojsko l. 1870, ali s zadnjo rusko nema nobene primere. Bilo bi tako, kakor ako bi se mazač primerjal slikarju. A to je Italijane malo brigalo, Solferinska bitva je odločila, in od 24. junija leta 1859 se datira ne le osvobojenje in zedinjenje Italije, temuč tudi vskršenje vse v narodnostnem obziru potlačene Evrope. Takrat se pri nas pod Bachovim absolutizmom nij smelo o narodnih stvarih nič govoriti, še menj pa pisati, ali celo tiskati. Da se je to predručilo, imamo se Italijanom in Napoleonu zahvaliti. Na drugej strani pa ne smemo pozabiti Garibaldija, ki je leta 1859 drugikrat delal s svojimi prostovoljci za domovino, in sijajno zmogel avstrijskega generala Urbana.

(Dalje prih.)

naj ne dela svoje moči presegajoče pustolovne politike. —

Iz *Španije* se je bil glas raznesel, da se pripravlja tam nekov velik prevrat, da hote kralja odpraviti ali da bode umrl itd. Vladni telegram iz Madrida vse to oporeka in pravi, da je kralj zdrav, da pridno dela in da pojde k vojaškim manevrom v severnej armadi, kjer bode osobno komandiral. Oktobra bode zbornico odprl, v celej Španiji je mir in polno zaupanje.

Dopisi.

Iz *Lješ* na Koroškem 28. julija [Izv. dop.] Pretečeni teden je bil za nas poln nesrečnih dogodkov. V soboto 20. t. m. po polu dne je streha nad našim parnim strojem, kateri premog iz rudokopa vlačil, pogorela, in se je le obilnej pomoči zahvaliti, da škoda ne znaša več od 1600 gold.

V nedeljo 21. t. m. so se delavci celo po poludne do pozne noči pretepavali, in pri tej priliki kar z nožem jeden po drugem udrihal, tudi kamenje je letalo po zraku kot toča. Ranjenih je bilo sedem, mej temi trije teško. In vendar nij bilo nijednega žandarma tukaj videti, akoravno je bilo ta dan izplačilo rudarjev in je postaja le pol ure od tukaj.

V torek 23. t. m. po noči bil je tako močan vihar, da je drevje lomil in podiral in kmetom na polji jako mnogo škode učinil, ker jim je žito raz kop pometal.

V četrtek 25. t. m. po noči ob 11. uri pa so se oblaki raztrgali in je vsled silnega dežja voda tako hitro narasla, da je bilo groza. Škode je silno veliko. Voda je odnesla krojaču G. del hiše in so se prebivalci komaj sami iz nje rešili, potem je vzela 2 stavbi, v katerih se je premog čistil, dva jeza, pri necem mlinu kolesa in pri žagah pa račje, tudi fluder in jeden most. V M.-kovi koči je voda pri spodnjih oknih v izbo tekla. Cesto je na treh krajeh odnesla, da je komaj še meter široka, poprej 4—5 mtr., in se je zdaj jako nevarno voziti. Tudi je strela udarila v poslopja kmeta U. katera so pogorela, in v dimnik besemerske plavži, kjer pa nij škode naredila.

Včeraj po polu dne se je na Prevale pripeljal trgovinski minister Chlumecy, in si tamošnje fužine, plavži za besemersko jeklo in stroj za čiščenje premoga ogledal. Prišel je iz labodske doline in se na večer v Celovec odpeljal.

Iz *Krškega* 26. jul. [Izv. dopis.] Pred tremi leti je imela bližnja Velikavas nesrečo, da je nad polovico pogorela; svitli cesar sam je blagovolil 500 gld. podpore podariti. Zopet imam o jednakej nesreči poročati. Dne 23. t. m. bilo je ob 1/2 11. dopoludne, ko je začel nevarni element uničevati razna poslopja. Čestiti gospod dekan iz Leskovca je poslal takoj konje v Krško po brizgalnico, katera je tudi bila v kratkem času na mestu. Tudi graščinska brizgalnica je uže bila tam v delu, ko je prišla krška požarna straža. Akoravno nij bilo vetra, vendar nij bilo mogoče ognja takoj lokalizirati, temveč naša res vrla požarna straža šla je še le malo pred polu-nočjo iz pogorišča, ko je 12 ur neprenehoma neumorno delala. Pogorele so 4 hiše in 7 drugih poslopij. Žalibože, da so imeli tudi pogorelci večino klasja pod streho, kar jim je bil ogenj požrl. Zavarovani so bili trije, dva mej temi pri „Slaviji“. Kako je ogenj nastal, tega nobeden ne vé; jedni pravijo, da je neka zlobna roka v igri; mogoče, da bode preiskava to izvedrila. Škode je nad 15.000 gld.

do odločnega sklepa, prouzročil nesrečo Francoske, da je izgubila Alzacijo in Lotaringijo. Tako je Napoleon, da-si je imel lepe misli, odlagal osvoboditev Italije od leta do leta. Cavour je rekel, da je „Italia farà da se“ puhla fraza, in je Italiji v prvej vrsti treba dobrih zaveznikov. To je bil Napoleon, katerega je skušal na vsak način, kakor prvega pridobiti. Znano je, kako se je Cavour z njim pogodil v Plombièresu, pa kljubu temu Napoleon vendar nij mogel dospeti do kacega odločilnega sklepa, še takrat ne, ko se je leta 1869 pričela italijanska vojska, in je naša velika armada uže vmarširala črez Tičin v Lomelino. Takrat so spravili Francozi z veliko težavo 120.000 mož na noge in so marširali štiri tedne črez planine kljubu dobrim cestam, tako, da bi bili Rusi pri takej hitrosti prišli še le do 90. leta v Adrijanopolj. Moltke pravi v svojej kritiki italijanske vojske leta 1859, da je teško odločiti, kateri generali so

Pri tej priložnosti ne morem si kaj, našega kmeta slikati, on misli čisto naivno: Požarna straža mora pri ognju delati, zato je pa tudi plačana; a drugi smejo gledati lepi prizor. In v istini; ako ne bi bilo žandarmerije pod vodstvom g. Haslingerja, ne vem, ako bi bil kateri kmet blagovillil jeden škaf vode prinešiti; toda g. Haslinger je bil, kateri je ljudi skupaj gnal, ter jih k delu prisilil, zraven pa tudi sam delal v največji nevarnosti, ne gledaje na svoje lastno življenje; če kdo zasluži javno pohvalo, je gotovo g. Haslinger, kateri je pripomogel, da je mogla požarna straža svojo nalogo rešiti.

Žalostno pa je, da imajo nekateri v Krškem toliko zoper to dobrodelno društvo, katero je gotovo v poldrugem letu več dobrega storilo, kakor vse purgarske garde dolenskih mest v petih letih. J.

Sč slovenskega Štajerja 26. julija. (Šolsko.) Šolske gospodske se zdaj o tem posvetujejo, da bi se velike šolske počitnice preložile, nekako na september pa do 15. oktobra. To pa bi po slovenskem Štajerju ne ugajalo, kajti tu šolska deca pase najmanj do 1. novembra, ali pri ugodnem vremenu do 15. novembra. — Veliko nevoljo vzbuja pri nas to, da se učiteljice ženskih del, katere nimajo za to posebnih izpitov, zopet odstavljajo. Komaj se je kmetska ženska mladina na pletenje in šivanje v šoli malo privadila, pa uže se bode zopet ta koristni nauk opustil. — V obče se godé pri našem šolstvu čudne reči. N. pr.: petletne doklade bi se morale dajati vsem učiteljem, a le nekatere zadene ta dobrota. Definitivno bi se moral vsak učitelj imenovati, kateri ima vse potrebne izpite, a tudi od tega postavnega pravila se žalibog izjeme delajo. — Za pospeševanje ponemčevanja narodnih šol se rabijo pa celo vsa mogoča, poštena in nepoštena sredstva, katerih pa ne kaže pripovedati.

Iz Zagreba 28. julija. [Izviren dop.] Po izstopu Mikančevem postavil se je na čelo narodne opozicije v našem deželnem zboru Fr. Folnegović, ki je dozdej zastopal kmetske občine okolice zagrebske; kakor se čuje, nakanil je Folnegović kandidirati v Zagrebu, in to v tretjem kotaru, katerega je zastopal prvak vladine stranke, Mrazović.

Tretji izborni kotar zagrebski, to je, kaptol, potok, vlaška ulica in nova ves, nas spominja v pogledu volitev na nekatera ogerška mesta, kjer volijo jedenkrat vladinega kandidata, sledečkrat pa skrajnega levičarja, pa vselej jednoglasno. Tako je ta kotar volil leta 1865 dr. Antona Starčevića, pod Rauchom največjega magjarona, kanonika Luka Petrovića, kasneje pa največjega narodnjaka, Matija Mrazovića, pa skoraj vselej soglasno, z velikim eklatom, z muziko in zastavami.

Mogoče je tedaj, da volilci omenjenega kotara, stari purgari, čohači in opančari, kanoniki in mali činovniki letos volijo zopet jednoglasno Folnegovića namesto Mrazovića.

Za slučaj, ako bi s tem izborom odrinili Mrazovića, ki bo gotovo v sabor voljen, v drugi izborni kotar, katerega je zastopal dozdej finančminister in spe Anton Jakić, vulgo hrvatski Costa, bi kaptolci storili prav dobro delo, ker Jakića onako nikdo ne mara, pa se ga z lepa odkrižati nij mogoče.

Pri izborih v mestno zastopstvo je namreč propal Jakić uže v tretjem in drugem izborništvu, pa kaj vse to hasne, bil je izvoljen

v prvem, in tako zopet sedi v zastopstvu, če ravno mu je bila spodletela spekulacija z vodom, za katerega si je uže bil našel neko angleško firmo iz Velike Kaniže.

Nekateri ljudje pač mislijo, da jih je povsodi treba!

Domače stvari.

— (Glede novic z bosenske meje in Bosne ter Hercegovine.) Uredništva ljubljanskih časopisov — in menda tudi druga — dobila so od vlade „svet in opomin“, ne prinašati novic o premikanji naših vojsk v Bosni itd., ker sicer bodo konfiskovane, če ravno menda nismo v vojnem času. Zatorej se bomo morali držati le tega, kar bodo prinašale nekonfiscirane druge avstrijske novine.

— (Dramatično društvo) je imelo v nedeljo občni zbor. Poročilo blagajnikovo in tajnikovo še priobčimo. Ker se je dozdanji predsednik g. Murnik odpovedal, izvoljen je g. Potočnik za predsednika. Za blagajnika je bil izvoljen dr. Jos. Staré, kateremu je občni zbor za izvrstno njegovo gospodarstvo društvene blagajnice in urejenje društvenih financ posebno zahvalo izrekel. V odbor so bili voljeni gg. dr. Karel Bleiweis, Fr. Drenik, Peter Graselli, Iv. Hribar, Jos. Jurčič, Janko Kersnik, Franc Levec, Jan. Murnik, Vojteh Valenta, Fr. Wiesthaler.

— (Beseda v ljubljanskej čitalnici) v nedeljo večer na korist rodovinom na vojsko poklicanih rezervistov je bila jedna naj-sijajnejših in največjih ljubljanske čitalnice. Vsi prostori na vrtu, na dvorišti in v sobi so bili polni. Dohodkov je okolo 500 gld. Govor dr. Vošnjaka, petje gg. Nollija, Medena kakor tudi produkcije Sokolove so bile z veliko pohvalo sprejete. Več jutri.

— (Patri Lazaristi) res pridejo v Ljubljano, bodo stanovali v obnovljenej hiši nasproti Židana na spodnjih Poljanah, a obskr-

bovali cerkev in faro v bolnici. Pot v Ljubljano so jim utrle usmiljene sestre.

— (Naš rojak Vinko Seunik), večnik kr. banskega stola v Zagrebu, prevzel je začasno poslove državnega nadodvetnika gosp. dr. Napoleona Špun-Strižića, kateri se je tedni podal v glavni stan zapovedajočega generala za okupacijo Bosne.

— (Strela) je treščila 25. t. m. zvečer na Gorenjskem v Šenturji, v Brku, na Primorskem, v Bitinji, v Moravčah, ob potu iz Kranja do Lok je nad 20 sadnjih dreves pogorelo. Kozolcev je pogorelo kach pet.

Listnica opravištvu: Gosp. A. V. v O. Sedaj imate plačano za tretji kvartal.

Umrli v Ljubljani.

26. julija: Franc Dolinšek, sin služkinje 5 m. 11 d., na poljanskej cesti št. 51, vsled osepnic. — Rudolf Medved, sin privatnika, 15 m., Florijanove ulice št. 32, vsled bljuvanja. — Janez Jenko, sin delavca, 3 ted., predmestje Hradeckijeva vas št. 10, vsled bljuvanja.

27. julija: Viktorija Koder, hči hišnega posestnika, 23½ l., na cesti v mestni log št. 8, vsled pljučne tuberkuloze.

Dunajska borza 29. julija.

(Izvorno telegrafsko poročilo.)			
Enotni drž. dolg v bankovcih	64 gld.	15	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	66	—	—
Zlata renta	74	45	—
1860 drž. posojilo	113	50	—
Akcije narodne banke	827	—	—
Kreditne akcije	262	50	—
London	114	95	—
Napol.	9	22	—
O. kr. cekini	5	45	—
Srebro	100	25	—
Državne marke	56	80	—

Marko Wir empfehlen geschäftl. als Bestes und Preiswürdigstes

Die Regenmäntel,
Wagendecken (Plachen), Bettelagen, Zeltstoffe
der k. k. pr. Fabrik
von M. J. Elsinger & Söhne
in Wien, Neubau, Zollergasse 2,
Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

(159—34)

Tusch.
28. julija:

Pri Slovani: Banke iz Dunaja. — Rita iz Milana. — Cumar iz Gorice. — Heiler iz Bna. — Pizarello iz Trsta. — bar. Lazarini iz Dunaja. — Hrovatin iz Trsta. — Schilling iz Grada. — Pri Mateti: Frit iz Dunaja. — Branne iz Koeveja. — Funke iz Dunaja. — Pri bavarskem dvoru: Pillich iz Litje. — Ramor, Capletti iz Trsta.

Karel S. Till
typoset s knjižnicami in papirjem, pod Trnovo št. 2, založba vseh potrebosti za urade in knjižništvo; založba navadnega, pisemskega in zavijalnega papirja. Vse potrebnosti za močvece (inženirje), slikarje in risarje. Najnovejša v konfekciji za papir. Zapisovalne in opravilne knjige. Izdelujejo se tudi monogrami na pisemski papir, vliste karte in pisemske zavitke. (158—59)

Pozvání k předplacení
na veledůležitě dílo
„Encyklopédie příkladů“
z písma sv., z dějin církve a z obecného života
pro kazatele a katechety sebral, upravil a sestavil
Jan. Nepom. Černoňouz,
děkan staro-budečský v Kovářech.

Na odporučí ně rozsáhlého díla tohoto postačí pověditi, že sňeseno v něm přes 4000 biblických a přes 13.000 příkladů z dějin Církve a obecného života. Spisův rozličných za tím účelem bylo užito 330 a více 1000 spisovatelův napočítali jsme, kteří zastoupili jsou ve sbírce této. Není také ale zajiště článků sv. víry katolické, který by z kolikere stránky nebyl v díle tomto pojednáván.

Po našem vědomí nestává dotud v literatuře volby díla podobného, které by i do bohatosti látky i do pečlivosti volby mohlo se měřiti s Encyklopedií touto.

Majíce po ruce celý rukopis, bedlivě prohlédnutý osvědčenými bohoslovci a spisovateli, jakož i schválený muži na slovo vzatými, hodláme tudíž bez odkladu přikročiti na jeho uveřejnění. Vydávati budeme ho po sešitech třířadových tak, aby na konec obsahoval tři svazky asi po 32 sešitech. U vydávání není se nadíti jakéhokoliv přerušení. Sešit s sešitem rychle budou následovati, tak sice, že bohdá p íším rokem celý spis v rukou pp. odběratelů nacházeti se bude.

První sešit vyšel již v těchto dnech.

Cenu jednotlivého sešitu vyměřujeme i s poštovní zá-silkou na 35 kr. a možno je platiti až po vyjití celého svazku aneb koncem roku. V předplacení stojí celé dílo devět zlatých 50 kr. r. m. Kdož mimo předplacení se zavázou, celý spis v sešitech ode-bíratí přímo od nás, stanou se účastnými 10% sražky z krámské ceny.

Kněhtiskárna Cyrillo-Methodějská (J. Zeman) v Praze,
Řetězová ulice č. 223 I. (233—1)